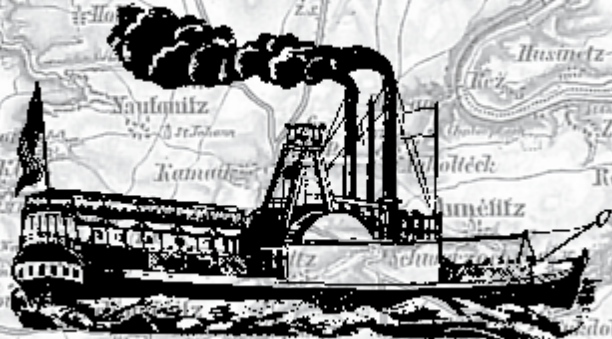
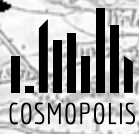

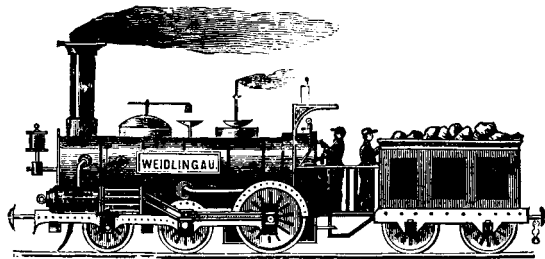

Památná místa Járy Cimrmana

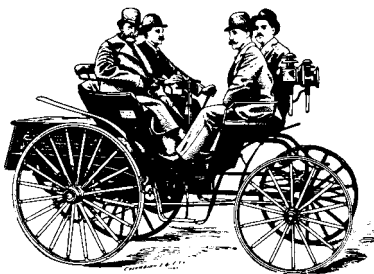
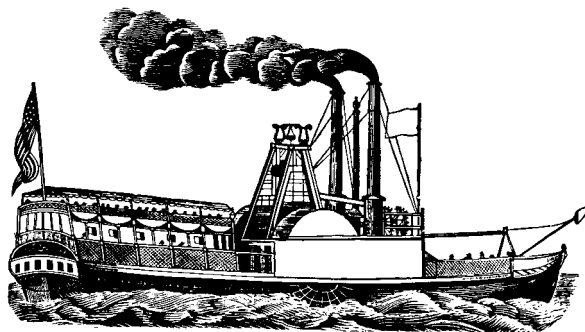

RADEK LAUDIN

Pamätná místa Járy Cimrmana

RADEK LAUDIN

COSMOPOLIS

Buková hora – Verneřice

okres Děčín
Ústecký kraj

Bylo to mezi lety 1912 až 1916, kdy Jára Cimrman pravděpodobně nežil v Děčínské boudě na Bukové hoře. Na památku tam nechali vyrobit a pověsit pamětní desku. Důležité je ale slůvko „pravděpodobně“. Existuje totiž několik indicií a především japonská stopa, že tam Cimrman mohl v uvedených letech žít a bádát.

*V tomto domě
v letech 1912 - 1916
pravděpodobně
nežil Jára Cimrman*

Pamětní deska na Děčínské boudě.

Humboldtova vyhlídka, z níž je překrásný pohled na údolí Labe.

K Bukové hoře jej mohly přivést dávné zvěsti o zdejší zvláštnosti. V jednom místě tam celý rok netál led. Už v roce 1890 zaujal neobvyklý jev japonského studenta lesnické drážďanské akademie. Jmenoval se Seiroku Honda. Vše o ledu si zapsal takto: „Na hoře je jedna jeskyně, kde se vždy nachází přírodní led. Vzal jsem tento led do rukou, ale nemohl jsem jej jíst, protože v ledu byla přimíchána zemina.“ O sto let později si zápis přečetl další Japonec Shinichi Ito. Ten si Hondy velmi váží, a proto se vypravil na Bukovou horu nalézt „ledové království“.

Vraťme se ale ještě na chvíli do roku 1890. „Na poměry končícího devatenáctého století to musela být exotická návštěva. Seiroku Honda byl určitě pro většinu obyvatel severu Čech první Japonec, kterého kdy viděli,“ popsal před lety historik Martin Krsek v Mladé frontě Dnes.

Z Hondy nakonec vyrostl vážený profesor. V Tokiu k němu dodnes chovají úctu. Shinichi Ito se vydal na Bukovou horu 120 let po svém krajanovi. Chtěl přijít na kloub záhadě s ledem na kopci s nadmořskou výškou „pouze“ 683 metrů. Podnikl kvůli tomu dokonce tři cesty z Japonska do Čech.

Nakonec jeskyni našel asi osmdesát metrů pod vrcholem Bukové hory. Kdysi tam vskutku zůstával led přes celé léto. Ještě za války sloužil místním k chlazení piva v Děčínské boudě. Jenže začátkem šedesátých let se na Bukové hoře začaly stavět základy pro velmi vysoký televizní vysílač. Kvůli tomu se jeskyně částečně zasypala a ztratila někdejší hloubku. Led tam prý teď roztává „už“ v červnu. Shinichi Ito se do jeskyně podíval v srpnu roku 2010. „Led tam sice nebyl, ale ten ledový chlad jsem cítil,“ popsal nadšeně.

Je klidně možné, že Cimrman se rozhodl jít už v roce 1912 ve stopách Hondy a zkoumat celoroční využití ledu. Přespávat mohl v Děčínské boudě (Tetschner

Buková hora

Baude). Již v roce 1906 byla postavena na okraji louky její dřevěná část. K ní přibyl začátkem třicátých let zděný doplněk.

Boudu využíval i Spolek děčínských horských turistů.

Bouda na vrcholu Bukové hory, která je dnes v blízkosti televizního vysílače a Humboldtovy vyhlídky, využívali za časů první republiky třeba členové Spolku děčínských horských turistů. Dodnes jsou zde nádherné výhledy. V roce 2015 byla Děčínská bouda na prodej za necelé tři miliony korun.

O stavbě televizní věže se rozhodovalo v padesátých letech. V roce 1960 už se tyčila do výšky 181,5 metru a šířila televizní signál. Jenže se prý až moc kývala, navíc ji po pěti letech existence poškodil požár. Byl tak silný, že roztavil i lahve od limonád. Poškozenou věž nakonec odstřelili. V roce 1975 byla vztyčena nová a ještě vyšší věž z betonu. Měří 223 metrů a základy sahají do patnáctimetrové hloubky.

Od Děčínské boudy je to jen malý kousek na skalisko Humboldtovy vyhlídky, z níž je překrásný pohled na údolí řeky Labe. Buková hora je za příznivého počasí výtečnou pozorovatelnou Českého středohoří i Krušných hor. Vidět bývá Milešovka, Praha i Ústí nad Labem.

Vyhlídku nese jméno po významném německém přírodovědci Alexanderu von Humboldtovi, který toto místo kdysi navštívil.

Na dohled od Bukové hory jsou Zubrnice s museální železnicí. Je to ideální obec pro ctitele Járy Cimrmana. Pozornost tam přitahují třeba historické drezíny i ukázky toho, jak se kdysi na železnici svítilo. V Zubrnících už v minulosti

připomněli, že sem na drezíně kdysi přijel též Jára Cimrman. A když byl v Zubrnících, neminul zřejmě ani Bukovou horu.

Na nádraží jsou k vidění i různé kolejové kuriozity. Železniční trať přes Zubrnice vedla kdysi dál k nádraží v Levíně, kde se natáčel oblíbený film *Páni kluci*. V provozu byla v letech 1890 až 1978.

Na zdejších kolejích se odehrála i část filmového muzikálu *Rebelové*. V roce 2015 se na nádraží v Zubrnících a okolí natáčel seriál *Já, Mattoni* s Aloisem Švehlíkem v hlavní roli.

V Zubrnících mají také Muzeum lidové architektury s naučnou stezkou. Ta přibližuje například i vesnický obchod či sušárnu ovoce.

Mimochodem v Cimrmanově životě se objevilo víc hor, nejen ta Buková. A byly podstatně vyšší. Třeba v roce 2007 se uskutečnila expedice Altaj-Cimrman. Objevila při výstupu na třítisícovou horu důkazy o tom, že Cimrman se stal přítelem altajského lidu. Zneuznaný génius se tam pohyboval v roce 1907. Altaj je pohoří na rozhraní Ruska, Kazachstánu, Číny a Mongolska.

Odvážný Cimrmanův pokus vystoupit na bezejmenný vrchol však zhatil nečekaný poryv milostných citů. Jako nosičku si totiž najal i místní krasavici Mášu, přičemž nejprve nesl její náklad. Po jejím kolapsu musel do náruče vzít i ji a výstup zrušit. Na Altaji prý též vyrábějí přípravek na dlouhověkost z jeleních parohů. S tím jim Jára Cimrman pomohl. „Hlavně těm jelenům. Vymyslel injekci, aby to ty jeleny

Nádraží Zubrnice, z něhož je vidět televizní vysílač Buková hora.

nebolelo,“ přiblížil Zdeněk Svěrák. Expedice bezejmennou horu zdolala a chtěla ji po Cimrmanovi pojmenovat.

V roce 2007 odhalil Ladislav Smoljak pamětní desku na Lomnickém štítu. Bylo to sto let poté, co tam vystoupal Cimrman.

Po své návštěvě Tater navrhl zneuznaný všeuměl i projekt lanovky na vrchol „Lomničáku“. Tu však tehdejší vláda uherské monarchie nakonec postavila na území dnešního Maďarska. Cimrman si podle Ladislava Smoljaka Tatry zamiloval a zároveň se tam i zamiloval. Svědčí o tom jeho milostná báseň *Tatry a Júlia*, kterou napsal v československém jazyce, protože slovenštinu moc neovládal.

Zde je:

Júlia, leluja
Za tebou jedu já
Z dálekej cudziny
Kvietik moj jediný

V tatranskej doline
Je mi jak po víně
Stúpaš mi do hlavy
Kto mi ju napraví...

Poznal som Júliu
Pro jinou nežiju
Děvčátko slovenské
Českého vlastence

Buková hora

Julia, leluja
Za tebou jedu já
Z dálekej cudziny
Kvietok moj jediný

Pamětní deska bohužel vydržela na Lomnickém štítu jen měsíc. Pak zmizela. Zjistil to bývalý náčelník Horské služby Ivan Gálfy. Deska se totiž některým místním nelíbila. Nicméně Cimrman byl na takové nepochopení svého díla zvyklý. Přesto se nikdy nevzdával. Jako vynálezce chodil na patentový úřad znovu a znovu. A jako dramatik stále nabízel své hry. A když to nešlo, používal pseudonymy.

Zubrnice s muzeální železnici jsou ideální obec pro ctitele J. Cimrmana.

České Budějovice

Jihočeský kraj

Je úžasné, jak se stále daří objevovat a rekonstruovat doslova mikrodetailní chvílky ze života Járy Cimrmana. Tak třeba v Českých Budějovicích jednou dojedl jablko a ohryzek položil na kámen. Dnes je na tom místě pomník s bronzovou replikou okousaného ovoce.

Cimrman tam totiž vysvětloval svým napjatým posluchačům výhody ekologického kompostování. Tím automaticky založil jeho tradici. Naštěstí tenkrát neodhodil ohryzek do trávy. To by si dnes těžko někdo všiml památníčku mezi stébly. Navíc by mohl zapopnout o bronzový odlitek. Zvlášť na jaře.

Pomník s bronzovou replikou ohryzku, který na místě odložil Jára Cimrman.

Dílo vytvořil sochař Michal Trpák. Sám okousal jablko a zvětčil jeho zbytek.

Významnost objevu byla korunována důstojným datem slavnostního odhalení 17. listopadu roku 2014. Repliku ukrytou pod dvěma zimními čepicemi odhalil František Vácha, děkan Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity.

Pozoruhodně vyvedený ohryzek je ve veřejně přístupné zahradě. Nachází se za budovou označenou písmenem B.

Autorem bronzové repliky je sochař Michal Trpák. Dílo vytvořil v životní velikosti. Sám okousal jablko a zvětčil jeho zbytek. Netradiční práce ho velmi bavila. Za vidění v Budějovicích určitě stojí i jeho sousoší *Zvědavci*. Najdete ho na balkoně domu Split v České ulici. Sídli tam Zeleninový bar a lidé pod dohledem Zvědavců obědvají.

Zásluhu na tom, aby se nezapomnělo na Cimrmanovu budějovickou stopu, mají Pavla Staňková a Zdeno Gardian z Přírodovědecké fakulty. Nejprve získali svolení Zdeňka Svěráka a Davida Smoljaka, syna Ladislava Smoljaka. Samotné vytvoření sochy ale bylo docela složité. Domluva se dvěma tuzemskými slévárny byla neúspěšná, a tak ohryzek nakonec odlili v Německu. Do Budějovic poslali ze Západu umělecké dílo poštou. Potěšili tím studenty i vyučující. Detailisty ale zajímalo, proč Cimrman jablko tak málo okousal a nechal docela velký ohryzek. Pavla Staňková jim objasnila, že je to tím, jak vysvětloval zakládání kompostu.

Když svou řeč dokončil, na ohryzek zkrátka zapomněl. Možné také je, že už mezitím torzo jablka změnilo barvu a nelákalo k dojídaní.

O kompost v upravené fakultní zahradě pečují studenti. Zbytků do něj mají hodně. Končí tam různé fragmenty z květináčových pokusů a studující přihazují další ohryzky a slupky od ovoce.

V zahradě mají ještě jednu upomínku na českého génia. Je to vzácně se vyskytující ostružiník, který dostal jméno po Járovi Cimrmanovi. Latinsky je to *Rubus Jarae Cimrmanii*. Kromě jižních Čech se prý nikde jinde nevyskytuje.

A jen několik stovek metrů od ohryzku se zájemci můžou posadit na lavičku Václava Havla v kampusu Jihočeské univerzity. Stojí v nově vytvořeném parku v příjemném prostředí mezi budovou rektorátu a aulou. Park s lavičkou je přístupný i veřejnosti. Místo tvoří dvě křesla spojená kulatým stolem, jehož středem prorůstá lípa. Má sloužit k setkávání a dialogu sedících. Podobné lavičky jsou i ve Washingtonu, Barceloně, Benátkách, Dublinu, Praze, Hradci Králové či Pardubicích.

Lavička Václava Havla v kampusu Jihočeské univerzity.

Pokud se ovšem vrátíme ke spojení Cimrmana a jižních Čech, je třeba zmínit Třeboň. Na počest génia se tam během festivalu Okolo Třeboně koná Běh Járy Cimrmana, a to v zimníku a s kufrem dle společenských pravidel Jiřího Gutha-Jarkovského. Výtěžek ze startovního bývá určen handicapovaným dětem.

Když Zdeněk Svěrák s Ladislavem Smoljakem psali scénář filmu *Jára Cimrman ležící, spící*, netušili, že závodění s kufry a v zimnicích bude tak populární. Podobných závodů je v Česku víc, ten třeboňský je asi nejstarší. Běhal tam i Ladislav Smoljak.

Kraj kolem Českých Budějovic má rád též Zdeněk Svěrák. Prý to začalo Fráňou Šrámkem. Nejenomže ho četl, ale pak o něm psal i diplomovou práci. Pochopitelně se vydal i do Písku, kde se cítil svátečně. Dokonce tam zaslechl onen známý stříbrný vítr.

Důkladněji začal poznávat Jihočeský kraj na cestách s divadlem. Nechává na sebe působit tamní poklidnou náladu. Třeba když se chystal na budějovickou předpremiéru pohádky *Tři bratři*, říkal si: „Musíš vyjet dřív, abys nepospíchal a mohl se kochat.“

Před několika lety zažil překvapení v Parkhotelu v Hluboké nad Vltavou, kam přijel unavený po představení. Uviděl tam hodiny s označením Liptákov.

„Tak jsem zavřel oči, znovu je otevřel a bylo to tam pořád. Myslel jsem si, že je to překvapení přichystané speciálně pro nás, a až odjedeme, tak to sundají. Ale dověděl jsem se, že je to tady, i když tu nejsme. Je to pěkná zvláštnost tohoto hotelu,“ popsal před lety Zdeněk Svěrák.

Hodiny Liptákov ukazují návštěvníkům hotelu přesný čas v řadě se světovými metropolemi, jako jsou Tokio, New York a Londýn. „Myslím, že vesnický lid by měl ocenit, že je to první vesnice, u níž nás zajímá časové pásmo. I když je totožné s Prahou, je to pěkné,“ míní Zdeněk Svěrák.

Jára Cimrman prý s oblibou říkal: „Liptákov a New York, moje obce nejmilejší.“ V Hluboké je tak má na jedněch hodinách.

Nadšenci v jihočeském Frymburku géniovi zhotovili mobilní plovoucí pomník ukotvený na hladině Lipna v místech, kde Jára Cimrman působil v bývalém staro-

Jen několik metrů od ohryzku se zájemci mohou posadit na lavičku V. Havla.

binci. Ten skončil po napuštění přehradní nádrže na jejím dně. To však nevadilo cimrmanologům z Frymburku. Potápěči tam při jedné slavnosti lákali diváky na prohlídku zatopené Cimrmanovy světničky. Dnes už prý v tomto místě stopy po géniovi nejsou, protože plovoucí pomník se stal terčem vandalů.

Nicméně když se před nedávnem na jaře ve Vyšším Brodě odemykala řeka Vltava, bylo to opět spojeno s odhalením putovního pomníku Járy Cimrmana. A jaký že byl jeho vztah k vodáctví? „Já si jen pamatuju, že Jára Cimrman byl požádán hrabětem Harrachem, aby zlepšil splav, a on prokázal svou genialitu, když mu napsal: ‚Co je níže, neteče, co je výš, to přeteče, není co zdokonalovat.‘ Poté, co průjezd pro vodáky, tedy šlajsnu, už vynalezl kolega Šlajs, tak nevím, co k tomu dodat,“ popsal v Deníku Zdeněk Svěrák.

Ferdinandov

okres Liberec
Liberecký kraj

Je to směs trošky tajemnosti a hlavně radosti z objevu. U domu číslo 21 ve Ferdinandově v Jizerských horách byl naposledy spatřen Jára Cimrman. Potvrzuje to pamětní deska z roku 1986. Tehdy ještě nebylo běžné pojmenovávat po géniovi ulice, školy či rozhledny.

Dům s pamětní deskou.

Tajemnost toho místa trochu plyne ze slov ženy, která šla tenkrát kolem, když desku na dům věšeli. Zasnila se a pravila: „Jóó, tak starýho Cimrmana jsem neznala, ale mladej, to byl pašák!“ Muži, kteří desku připevňovali, málem spadli úžasem z lešení. No spíš se skoro zřítily smíchem.

Ta žena ale přesto nechala v Jizerských horách pochybnost a náznak tajemství. Měl Cimrman potomka? Má i žijícího vnuka a pravnuka? A jestli ano, co dnes vymýšlejí a vylepšují?

Radost z ferdinandovského objevu cítí lidé dodnes. Právě tam byla v roce 1966 při budování krbu na jedné chalupě objevena důkladně okovaná truhla nabitá Cimrmanovým odkazem. V roce 1986 oslavili dvacetileté výročí mimořádného nálezu pamětní deskou. Místní se převlékli do dobových kostýmů.

Bylo u toho snad celé Divadlo Járy Cimrmana v době krátce před natáčením filmu *Nejistá sezóna*. Hlavní projev měl na živelné slavnosti Zdeněk Svěrák. Do Ferdinandova ještě stihl přijet i jeden z tehdejších nejoblíbenějších členů souboru Jaroslav Vozáb, herec a překladatel, který zemřel na jaře roku 1988.

Dochoval se jeho snímek, jak u pamětní desky ve Ferdinandově zpívá spolu s ostatními píseň *Čechy krásné, Čechy mé*.

I filmoví diváci mají Jaroslava Vozába dobře schovaného v paměti třeba z filmu *Marečku, podejte mi pero!*, kde přeložil do rumunštiny slavný příkaz: Hujere, jděte si po svejch! (Hujere, metelesku blesku!)

Slavnostní odhalení bylo krátce před natáčením filmu *Nejistá sezóna*.

Chalupu, kde byl Cimrman naposledy spatřen, koupilo kdysi pět kamarádů včetně Pavla Špačka. Ten už je v penzi a jezdí tam dodnes. Přátelili se s hercem a cimrmanologem Genadijem Rumlenou. „S ním jsme se dali do kupy a začali jsme jezdit

Chalupu, kde byl Cimrman naposledy spatřen, koupilo kdysi pět kamarádů.

na představení do Prahy,“ vzpomíná Pavel Špaček. Tehdy bývalo sídlem cimrmanologů divadlo Solidarita a návštěva z Ferdinandova někdy po představeních v jeho prostorách přespávala.

Ferdinandovskou desku ale musel nejprve někdo vyrobit. Je odlita ze zvonoviny a je hodně těžká. Osmdesátá léta nepřála podnikání, a tedy ani zvonářství. Řemeslníci se rádi ujali nezvyklého úkolu. „Když jsme ji věšeli, tak jsme si na ni zvonili. Při upevňování jsme použili velmi dlouhé kotvy. Navíc je ještě přilepená. Kdyby se sundávala, muselo by se snad ubourat kus domu,“ říká horal z Jizerek. Deska už má po třiceti letech svoji patinu.

Socialistické úřady slavnost při odhalení nenarušovaly. Když se ale blížilo roční výročí, udělali si na blízkém hřišti základnu milicionáři a účastníky hlídali a trochu i strašili.

„U nás v hospodě ve Ferdinandově byla v osmdesátých letech i první čtená zkouška hry *Dobyť severního pólu*. Rádi na to vzpomínáme,“ uvedl Pavel Špaček.

Z. Svěráka poslouchal i J. Vozáb (vpravo).

Ferdinandov dnes patří pod město Hejnice.

Pamětní deska i v současnosti zajímá hodně lidí, kteří se u ní fotografují a ptají se pana Špačka na podrobnosti Cimrmanova zmizení. Při těch improvizovaných setkáních bývá dobrá nálada. „Akorát jednou jsem dostal hrozně vynadáno. Vnikla nám do objektu dáma kolem čtyřicítky v zelené sukénce. Byla z Brna a dožadovala se potvrzení, že tu desku tady můžeme mít. Tak jsme ji nenápadně vyprovodili,“ usmívá se majitel stavení, který někdy rozdává zájemcům pohledy s cimrmanovským razítkem.

Ferdinandov dnes patří pod město Hejnice. Úředně vznikl v roce 1780. Předtím tam žili v lesích medvědi, ryši a vlci. Ferdinandov je vlastně nástupním místem do Jizerských hor. Cimrman tam na sklonku života také nastoupil. A byl prý i tím, kdo stál u založení místního lesního divadla Na Chatkách. V letech 1913 až 1914 ho vybudovali místní obyvatelé, členové Spolku pro pozdvižení cizineckého ruchu. Před hledištěm pro dvě tisícovky diváků tu vystupovali herci v kostýmech z divadla v Liberci i členové kočovné společnosti. Hráli nejen Ibsena, ale i operety, a to až do druhé světové války.

„Z dochovaných zdrojů víme, že první hra byla uvedena 7. června 1914 a vidělo ji tisíc diváků,“ zjistili členové spolku Ferdinandov sobě. Akustika je v divadle mezi stromy dodnes vynikající. Členové spolku se nechtěli dívat na to, jak divadlo pomalu mizelo pod nánosy listů. Jeho obrysy po stovce let od založení čím dál více skrývaly mladé buky a břízy. Nadšenci ze spolku si vzali krumpáče a lopaty